

جنگ استقلال الجزائر

اسماعیل همایونی

احمد بن بلا در کنار چه گوارا

دلایل جنگ الجزایر را به گونه کلی به سه دسته می توان تقسیم کرد. علت اول نابرابری اقتصادی و اجتماعی بین ساکنان بومی و اروپاییان ساکن در الجزایر بود. الجزایر از سال ۱۸۴۸ یکی از مستعمره های فرانسه در شمال آفریقا گردید. جمعیت این منطقه در سال ۱۹۳۰ از یک میلیون اروپایی و حدود هشت و نیم میلیون مسلمان تشکیل می شد. نرخ رشد جمعیت مسلمان الجزایر حدود چهل و پنج در هزار و بسیار بالاتر است نرخ رشد اروپایی ها بود.

سطح زندگی فرانسوی های الجزایر نسبت به مسلمانان بسیار بالاتر بود. حقوق روزانه یک کشاورز فرانسوی دو و نیم برابر بیشتر از حقوق روزانه یک کشاورز الجزایری بود. مشاغل و پست های مهم در دست فرانسوی ها قرار داشت. نابرابری، همچنین در نرخ سواد کودکان مسلمان نسبت به فرانسوی ها قابل مشاهده بود. تنها ۲۰ درصد از الجزایریها باسواد بودند، در برابر صد در صد کودکان فرانسوی. علت دوم عدم اصلاحات سیاسی می باشد. در سال ۱۹۴۷ یک مجلس در الجزایر با ۱۲۰ عضو (۶۰ نفر توسط فرانسوی ها و ۶۰ نفر توسط الجزایریها انتخاب می شدند) تشکیل گردید که امکان ایجاد یک خودمختاری برای الجزایر را داشت. اما در عمل حکومت و قدرت کماکان در دست فرانسوی ها بود. از طرفی دیگر نماینده های انتخابی الجزایر معمولاً طرفداران اشغال الجزایر توسط فرانسه بودند. و به همین علت، مجلس نامبرده در افکار عمومی جایگاه مناسبی نداشت. بسیاری از الجزایری ها که در سال های ۱۹۱۴ تا ۱۹۱۸ همچنین ۱۹۳۹ تا ۱۹۴۵، یعنی در سالهای دو جنگ جهانی برای فرانسه جنگیده بودند به عنوان شهروند درجه دو حساب می شوند. مشارکت آنها در جنگ برای فرانسه نه از نظر حقوق شهروندی و نه به صورت

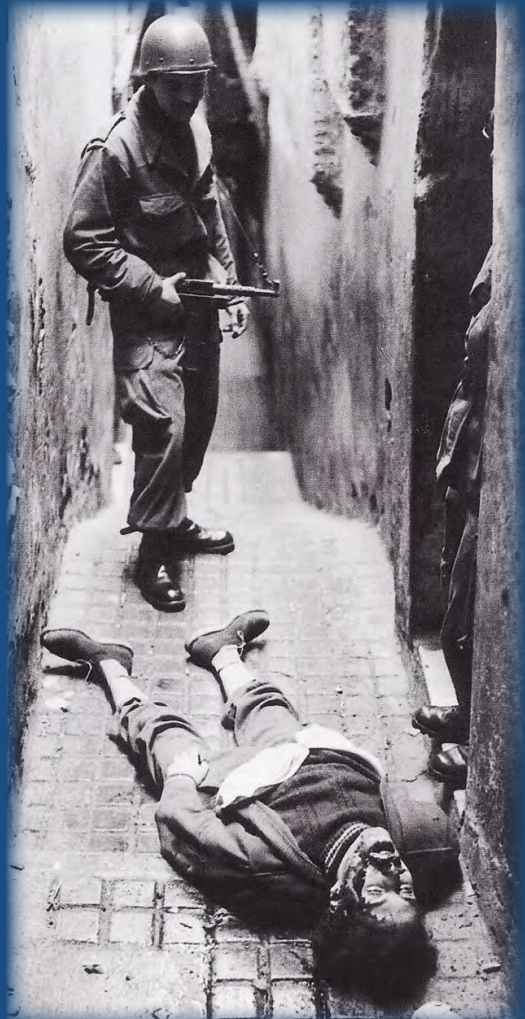
اقتصادی به حساب نیامد.

عدم وجود هرگونه اصلاح سیاسی به سود مسلمانان الجزایر، نارضایتی افکار عمومی را به دنبال داشت. فرانسه همیشه الجزایر را به عنوان یک مستعمره برای خود می دانست به طوری که فرانسوا میتران در سال ۱۹۵۴ گفت: الجزایر متعلق به فرانسه است.

سومین علت گرایش ملی مردم الجزایر در آغاز جنبش استقلال طلبانه بود. پس از پایان جنگ جهانی دوم اندیشه های ملی گرایانه بگونه گسترده برکشور حاکم شد. در می ۱۹۴۵ در شهرهای سطیف و قالمه، برای پیروزی جنگ جشن هایی برپا شد. این جشنها به درگیری ختم شد و چندین فرانسوی و چند هزار الجزایری کشته شدند.

در این زمان دو جنبش عمومی در الجزایر حاکم بود. حزب اتحاد دفاع الجزایر به رهبری فرحات عباس که البته خواهان استقلال الجزایر نبود و تنها در پی مشارکت دموکراتیک الجزایری ها در قلب یک الجزایر فدراتیو نسبت به فرانسه بود. جنبش اتحاد برای پیروزی آزادی های دموکراتیک به رهبری مصالی الحاج که خواهان تشکیل مجلس موسسان و خروج فرانسوی ها از الجزایر بود. در قلب جنبش دوم، افرادی همچون احمد بن بلا و محمد بوضیاف تصمیم به ورود به فاز عملیاتی را گرفتند در یکم نوامبر ۱۹۵۴ با اعلام جبهه آزادی بخش میهنی حرکت استقلال طلبانه خود را شروع کردند.

پس از آغاز درگیری های مسلحانه دولت وقت به رهبری پیر مانده با گسیل نیروهای مسلح و همچنین ایجاد اصلاحاتی در الجزایر در صدد کنترل اوضاع بر آمد. در سال ۱۹۵۶ از طرف مجلس ملی به دولت گوی موله اختیارات تام داده شد تا دوباره در الجزایر نظم برقرار شود. فرانسه به عملیات های گسترده برای استقرار مجدد نظم در الجزایر پرداخت. در واقع تنها دو سال پس از جنگ هند و چین فرانسه وارد یک جنگ دیگر با مستعمرات خود شد. شکنجه، کشتارهای وسیع، ترور شخصیت ها، بمباران

روستاها و مناطق مسکونی از اقدامات فرانسه برای کنترل اوضاع بود. در سال ۱۹۵۸ با روی کار آمدن دو گل امید به آرام شدن اوضاع افزایش یافت. او در آغاز فکر می‌کرد می‌تواند الجزایر را در امپراطوری فرانسه حفظ کند. ولی با گسترش تسلط جبهه آزادی‌بخش میهنی در الجزایر، فشار سازمان ملل و همینطور آمریکا ادامه جنگ برای فرانسه دشوار بود. سپتامبر ۱۹۵۹ دو گل از خودمختاری الجزایر حمایت کرد. نتایج referendum سال ۱۹۶۱ نشان داد که درصد بالایی از فرانسوی‌ها و الجزایری‌ها (حدود ۷۵ درصد) خواهان خاتمه جنگ می‌باشند. مذاکراتی با دولت موقت جمهوری الجزایر به رهبری فحرت عباس در شهر کبر برگزار شد. نتایج انتخابات حزب تحریک یکی از هواداران حفظ الجزایر توسط فرانسه شد و در پی آن حملات تروریستی علیه مسلمانان الجزایر و برخی از ژنرال‌های فرانسوی انجام گردید. در ۱۸ مارس ۱۹۶۲ توافق اویان امضا شد. استقلال الجزایر رسمیت شناخته شد ولی کماکان الجزایر به عنوان

مستعمره قدیمی ملزم به همکاری با فرانسه بود (برای نمونه حفظ کمکهای اقتصادی به مدت سه سال از طرف فرانسه). امکان ماندن فرانسوی‌ها در الجزایر از دیگر موارد این توافقنامه بود. با انجام دو referendum در الجزایر با نتایج ۹۱ درصد و ۹۷ درصد موافق، توافق نامه از طرف مردم الجزایر نیز پذیرفته شد. احمد بن بلا رئیس جبهه آزادی‌بخش میهنی، نخست وزیر دولت مستقل الجزایر گردید. آمار منابع فرانسوی تلفات جنگ را ۲۴۰۰۰ سرباز فرانسوی، ۱۴۱۰۰۰ نظامی الجزایری و ۶۰۰۰۰ شهروند برآورد شد. هر چند آمارهای منابع الجزایری حدود یک تا یک و نیم میلیون شهروند کشته نشان می‌دهد. با پذیرش استقلال الجزایر خشونت متوقف نشد. افراطی‌های فرانسه دست به عملیات تروریستی در الجزایر و همچنین علیه فرانسوی‌های موافق استقلال الجزایر زدند. یک ترور علیه دوگول انجام گرفت. از طرف افراطی‌های الجزایری نیز ترورهایی علیه فرانسوی‌ها ساکن الجزایر برای مجبور ساختن آنها بهتر که از کشور انجام شد. وخامت و شدت کشتار و خشونت و همچنین نزدیکی جغرافیایی فرانسه و الجزایر، تعداد مهاجرت‌های بین دو کشور، خاطره جنگ الجزایر را کماکان برای دو ملت زنده نگه داشته است. دو طرف نیز با بکار بردن واژگان خاص سعی در محکوم کردن یکدیگر دارند برای نمونه دولت الجزایر بارها از لفظ نسل‌کشی از اقدامات فرانسوی‌ها یاد کرده است. فرانسوی‌ها نیز از مبارزین الجزایری به عنوان تروریست یاد می‌کنند.

